

[שאז חשוב "יש לו"].

אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים שצריך שיהיה ביד היוצר ביצים, **בעפר לבן** שאינו מצוי, **אבל בעפר שחור** שהוא מצוי, מותר לפסוק על הכלים הנעשין ממנו, אע"פ שלא עשה היוצר ביצים ממנו [מהעפר השחור], כגון **כפר חנניה** ו**חברותיה** [המקומות הסמוכים] **כפר שייחין** ו**חברותיה** [המקומות הסמוכים], שבכל אלו מצוי עפר שחור, וטעם ההיתר: **אע"פ שאין לזה יש לזה**, ותמיד חשוב "יש לו".

אמימר יחיב זוזי נתן מעות כדי לקנות קדירות, **מכיו מעיילי עפרא** משהכניס המוכר וצבר עפר בביתו, ועפר שחור היה.

ותמהינן: **כמאן** כמו מי אמימר סובר?

אי כרבי מאיר, האומר עד שיעשו [ביצים] ואמימר נתן המעות עוד לפני שעשאן המוכר ביצים, **אי כרבי יוסי, האמר אע"פ שאין לזה יש לזה**. ומדוע אמימר נתן מעות רק לאחר שהכניס המוכר וצבר עפר בביתו, הרי לרבי יוסי אין צריך כלל שיהיה לו עפר!

ומשינינן: **לעולם** סבר אמימר **כרבי יוסי, ובאתריה דאמימר** ובמקומו של אמימר **עשיק יקיר עפרא** העפר [השחור], **אי דמעיילי עפרא** אם כבר הכניס המוכר וצבר עפר בביתו, **סמכא דעתיה**, סומך בדעתו שיעשה מן העפר ביצים וקדירות, שהרי כבר

צבר העפר, ומי שחוזר בו יקבל מי שפרע, כיון שנתן לו מעות.

ואי לא, אבל אם לא צבר העפר **לא סמכא דעתיה** אינו סומך בדעתו, ואינו בטוח שימצא עפר [שאינו מצוי], והחוזר בו אינו מקבל מי שפרע, אף שנתן מעות, משום שלא נתן אלא על הספק.

שנינו במשנה: **ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה:**

זו דעת תנא קמא.

ומקשינן: הרי שנינו במשנה, **וחכמים מתירים**, ואם כן קשה **היינו תנא קמא** ובמה חולקין תנא קמא וחכמים?

אמר מתרץ רבא: ימות הגשמים איכא ב-טו **בינייהו**.

ושלש מחלוקות בדבר: **א** תנא קמא סובר: שפוסק עמו על הזבל כל ימות השנה, בין בימות החמה ובין בימות הגשמים, אף על פי שאין לו למוכר זבל, מפני שהוא מצוי תמיד⁽⁷⁰⁾ [וחשוב "יש לו"]. **ב** רבי יוסי חולק על תנא קמא וסובר: שאינו רשאי לפסוק בין בימות החמה⁽⁷¹⁾ ובין בימות הגשמים אלא אם כן היתה לו למוכר זבל [צבור] באשפה [מקום שצוברין בו את הזבל]. **ג** חכמים מתירים בימות החמה, שכולם יש להם זבל, שכבר נרקב ונישוף [משתפשף ברגלי אדם

70. רמב"ם ט א, והראב"ד שם הוסיף "אע"פ שאין לזה יש לזה", וכן כתב בתוס' הרא"ש.

71. וכתב תוס' הרא"ש: "ואפילו יש לו [זבל] בימות החמה, כיון שאינו מכונס עדיין באשפה,

מחוסרין אלא מלאכת אדם וי"ל, דאין הכי נמי [שלשמואל פוסק עליהם] אלא דלא פסיקא ליה [אלא שאין הדבר מוחלט להיתר] דהוה צריך למיתני ובלבד שלא יהיו צריכין עוד לקרקע".

שקיל כהשתא טול הנדוניא מהמוכר כשער של עכשיו שהוא שער הזול, שהרי כך פסקת עמו, ואי לא ואם לא פסקת עמו במפורש על שער הגבוה, שקיל כי מעיקרא טול הנדוניא מהמוכר כשער הקודם, לפני שהזול.

אמרו ליה הקשו לו רבנן בני הישיבה לרב פפא [על מה שאמר רב פפא] "ואי לא פסק שקיל כמעיקרא": וסברו בני הישיבה שכונת רב פפא שנטול השליח כשער הקודם, ואינו יכול לחזור בו ולכן הקשו – הרי לא משך השליח את הנדוניא, אלא מעות נינהו מעות נתן למוכר, ומעות לא קנו וכסף בלא משיכה אינו קונה במטלטלין, ואם כן יכול השליח לחזור בו.⁽⁷³⁾

אמר להו ענה לבם רב פפא: אנא נמי אף אני סובר כמותכם, ואין המקח קנוי, אלא לקבולי מי שפרע קא אמינא וכל דברי היו רק לענין שהחזור זו מקבל עליו קללת מי שפרע. ואפרש את דברי: אי פסק השליח במפורש עם המוכר כשער הגבוה, והמוכר קא הדר ביה וחזור בו המוכר מהתנאי, ואינו רוצה ליתן כשער הזול, מקבל עליה מוכר קללת מי שפרע.

אמר הקשה ליה רבינא לרב פפא, על מה שאמר רב פפא שאם לא פסק השליח במפורש עם המוכר על "שער הגבוה", יכול הלוקח לחזור בו ולקבל קללת מי שפרע,

הדורסים עליו] בימות הגשמים ונעשה זבל, ואפילו אין לו, יש לאחריים. אבל בימות הגשמים אינו פוסק, הואיל ואינו נישוף עדיין, חשוב כ"אין לו"⁽⁷²⁾

שנינו במשנה: ופוסק עמו כשער הגבוה:

ההוא גברא דיהיב זוזי לנדוניא [תכשיטי הבנות] דבי חמוה, כלומר: אדם שמינהו חמיו שליח, לפסוק ולקנות תכשיטין, [וכבר יצא השער], ונתן השליח המעות למוכר כדי שיתן לו לכשיטין לזמן פלוני.

לפוף כשהגיע הזמן שצריך המוכר ליתן לו התכשיטין זל נדוניא הוולו התכשיטין [משער שיצא], ורוצה השליח לחזור בו, משום שאין חמיו רוצה לקנותם כשער שיצא, אלא כשער הזול.

אתו באו, השליח וחמיו והמוכר לדין לקמיה דרב פפא,

אמר ליה רב פפא לשליח: אי פסקת עמו עם המוכר כשער הגבוה כלומר: שנינו במשנה "ופוסק עמו כשער הגבוה" [היינו שער הזול], שמותר לפסוק [אם יצא השער] שאם יזול יותר משער שיצא, יתן לו כשער הזול, ולכן אמר לו רב פפא אם פסקת במפורש עם המוכר "כשער הגבוה",

כדי שיהא נישוף.

72. תוס' הרא"ש סוף ד"ה אין.

73. בחי' מהריט"ץ כתב, שלפי הבנתם בדברי רב פפא היו יכולים להקשות גם על חלוקה ראשונה

אסור, ואע"פ שאינו מחוסר אלא צבור אשפה, [ואם כן צריך להיות מותר בין לרב בין לשמואל, שהובאה מחלוקתן לעיל בגמרא], מכל מקום אי הוי שרינן בימות החמה אע"פ שאינו מכונס באשפה, אתי למיטעי ולהתירו אסילו בימות הגשמים, ואז אין דרך להוציאו לרשות הרבים,

כי השתא כשער הזול, שהרי פסק כן במפורש, אבל אי לא פסק הלוקח במפורש "כשער הגבוה", שקיל נוטל הלוקח כמעיקרא כשער הקודם.

משום דקני להו זוזי. הואיל ומעותיו קנו לו, אינו יכול [הלוקח] יכול לחזור בו אפילו יקבל מי שפרע.

אבל לרבנן, יש מקום לחלק ולומר, שכל מה שאמרו רבנן מעות לא קונות, והחזור בו [בין הלוקח בין המוכר] מקבל מי שפרע, זה רק באופן שלא נתן הלוקח מעותיו על מנת לקבל לאחר זמן ולא נשתנה השער, אבל משנתנו, שמדובר בה שלא נתן המעות על מנת לקבל עכשיו, אלא על מנת לקבל המקח לאחר זמן, ובינתיים הוזל השער, יש לומר, כי בין פסק הלוקח במפורש עם המוכר "כשער הגבוה", בין לא פסק הלוקח עם המוכר "כשער הגבוה", שקיל, נוטל הלוקח כי השתא, כשער הזול.

והטעם: דדעתיה דאיניש אתרעא זילא. כי הנותן מעות, סתם, על מנת לקבל המקח לאחר זמן, על "שער הגבוה" הוא פוסק [ליטול בזול, אם יוזל בינתיים]. ואפילו לא התנה כן במפורש. ולכן אם המוכר מסרב ליתן לו כשער הזול, יכול הלוקח לחזור בו, ואפילו מי שפרע אין עליו [כדעת רבי יהודה במשנה [עב ב⁽¹⁾]], ואם כן קשה על רב פפא, שאמר אם לא פסק במפורש כ"שער הגבוה"

ומסתמך על המשנה שרק אם התנה השליח במפורש על "שער הגבוה" צריך המוכר ליתן "כשער הגבוה",

ועל זה הקשה רבינא: וממאי מנין לך שהמשנה שהצריכה לפסוק במפורש על "שער הגבוה", דרבנן [לעיל מד א, מז ב] היא, דפליגי עליה דרבי שמעון, דאמרי רבנן: מעות לא קנו, שהנותן מעות לקנות מקח, ולא משך, לא קנה, ויכולים הלוקח והמוכר לחזור בהם, ומקבל עליו החזור קללת מי שפרע, ואפילו הכי סוברת משנתנו שאם הוזל השער בינתיים, דוקא אי פסק הלוקח עם המוכר במפורש כשער הגבוה, שקיל נוטל הלוקח כשער הזול, אבל אי לא פסק הלוקח עם המוכר במפורש עם המוכר "כשער הגבוה", שקיל נוטל הלוקח, כדמעיקרא, כשער הקודם, או יקבל מי שפרע,

דלמא, הרי אפשר לומר, שמשנתנו רק אליבא דרבי שמעון היא, דאמר: מעות קונות, שהנותן מעות לקנות מקח, ולא משך, קנה, ואין הלוקח יכול לחזור בו אפילו יקבל עליו מי שפרע, ורק המוכר יכול לחזור בו ויקבל מי שפרע⁽⁷⁴⁾

ולכן אף במשנתנו, שמדובר שנתן מעות על מנת לקבל לאחר זמן, ובינתיים הוזל השער, דוקא כי פסק עם הלוקח עם המוכר במפורש כשער הגבוה, שקיל נוטל הלוקח

וממאי דרבנן וכו'

74. וטעמו של רבי שמעון מבוואר לעיל מז ב.

1. כתבו התוס' שהטעם שרצה רבינא להעמיד המשנה כרבי שמעון ולא כרבנן, משום שלמעט

שבדברי רב פפא שאמר "אי פסקת" וכו', שאינו יכול לחזור בו, אלא שידעו שיכול לתרץ [כדלקמן] אלא לקבולי מי שפרע אמינא, ולכן הקשו מחלוקה שניה, שאפילו אם יתרץ שכונתו לענין מי שפרע יקשה עליו קושית הגמ' להלן

וחזר בו הלוקח, מקבל הלוקח מי שפרע.

אמר ליה, תירץ רב פפא את קושית רבינא: **אימור דאמר**, מתי מצינו שאמר **רבי שמעון** שקנה הלוקח במעותיו ואינו יכול לחזור בו, דוקא **בחד תרעא** בשער אחד, כגון שלא נשתנה השער, או אפילו שנשתנה אלא שפסק הלוקח על מנת לקבל המקח מיד, והמתין, ובתוך כך הוזל השער, כי היות ופסק על מנת לקבל מיד, ודאי הוא שלא פסק על דעת שיוזל השער, אלא על שער שיצא.

אבל **בתרי תרעא**, בשני שערים, כגון: שיצא השער ופסק הלוקח עם המוכר על מנת לקבל המקח לאחר זמן, ובינתיים הוזל השער, שזהו האופן שדיברה בו המשנה, לא מצינו שאמר רבי שמעון שמעות קונות ואינו יכול לחזור בו, אלא מודה הוא לרבנן שיכול הלוקח לחזור בו, ואין עליו אלא מי שפרע, ואם פסק במפורש "כשער הגבוה" אין עליו אפילו מי שפרע [ואם חזר בו המוכר יש עליו מי שפרע], נמצא שמשנתנו אליבא דכולי עלמא היא, בין רבי שמעון ובין רבנן [שהרי לא מצינו מחלוקת בין רבנן לרבי שמעון "בתרי תרעא"].

ומוסיף רב פפא לחזק את דבריו: **דאי לא תימא הכי**, שאם לא תאמר כן [כדברי]

שמודה רבי שמעון "בתרי תרעי" שיכול הלוקח לחזור בו ואין עליו אלא מי שפרע, אלא תאמר [כדבריך] שגם ב"תרי תרעי" סובר רבי שמעון שקנה הלוקח במעותיו, ואינו יכול לחזור כלל, נמצא [לדבריך] מי שפרע **בלוקח**, לרבי שמעון, לית ליה? כלומר: וכי אפשר לומר שלרבי שמעון אין אופן שבו יכול הלוקח לחזור בו ואין עליו אלא מי שפרע?!

וכי תימא ואם תעמוד בסברתך ותאמר, **הכי נמי!**

אי אפשר לומר כן: **והתניא** שהרי שנינו בברייתא [מח א] שרבי שמעון עצמו אמר: **מכל מקום**, כך הלכה [שמהתורה מעות קונות]. **אבל אמרו חכמים מי שפרע וכו'**

ומפרש רב פפא: **מאי מכל מקום?** מהי כוונת רבי שמעון בברייתא שאמר "מכל מקום", שדברים אלו נראים שכוונתו לריבית, **לאו**, בהכרח, שכוונת רבי שמעון לומר **דלא שנא לוקח ולא שנא מוכר!** לרבות הלוקח, שדינו כמוכר [כי במוכר אין מחלוקת בין רבי שמעון לרבנן] שיכול לחזור בו, ויקבל עליו מי שפרע,

ואם כן, לכאורה נראים דברי רבי שמעון בברייתא שהם סותרים למה שאמר במשנה

פסק במפורש: א. רבנן סוברים שיכול הלוקח לחזור בו ומקבל עליו מי שפרע ב. רבי יהודה סובר שיכול הלוקח לחזור בו ואפילו מי שפרע אין עליו ג. רבי שמעון סובר שאין הלוקח יכול לחזור בו כלל ואפילו אם רוצה לקבל עליו מי שפרע

במחלוקת עדיף, ואם נעמיד המשנה רק כרבי שמעון, יוצא שרבנן ורבי יהודה סוברים, שאפילו לא פסק הלוקח במפורש "כשער הגבוה" דינו כמי שפסק במפורש, ורבי שמעון סובר דוקא אם פסק במפורש, אבל אם נעמיד המשנה גם כרבנן נמצא שלש מחלוקות בדין לא

כי על השליח אין קללת מי שפרע, שהרי הוא רוצה לעמוד בדיבורו, אלא שהמשלח [חמיו] מעכבו, וחוזר בו.⁽²⁾

וגם על המשלח אין קללת מי שפרע — מפני שיכול לטעון כנגד השליח: רק לתקן שלחתיך, ולא לעוות, וכיון שהיית יכול לפסוק "כשער הגבוה", ולא פסקת כן, אין אתה שלוחי במקח זה.

ואם כן קשה על רב פפא, שאמר, הלוקח חוזר בו מקללת מי שפרע.

אמר ליה, תירץ לו רב אשי לרב אחא [ליישב דברי רב פפא]: **בתגרא** בסוחר, **דזבין ומזבין** שקונה ומוכר, כלומר, לא נעשה החתן שליח של חמיו⁽³⁾, אלא חמיו פסק⁽⁴⁾ לקנות מחתנו, וחתנו, שהוא סוחר, פסק עם

[מד א] שאין הלוקח יכול לחזור בו כלל, ואפילו אם יקבל עליו מי שפרע.

אלא בהכרח, **כי קאמר רבי שמעון** במשנה, **רק בחד תרעא**, אבל **בתרי תרעי לא אמר** [ודבריו בברייתא יתפרשו בתרי תרעי].

ומוסיפה הגמרא להקשות על דברי רב פפא, שאמר, אם לא פסק השליח במפורש עם המוכר "כשער הגבוה", וחוזר בו הלוקח, מקבל עליו הלוקח מי שפרע, —

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: ותיפוק ליה דשליח שוייה!

כלומר, במעשה זה שעשאו חמיו שליח לפסוק ולקנות נדוניא, ונתן השליח מעות ולא פסק "כשער הגבוה", והוזלה הנדוניא, אין על החוזר בו מי שפרע.

לשליחותו, ולכן אין כאן מי שפרע על השליח. וכתב הנמוקי יוסף, שמוכח מסוגייתנו שאם לא שינה השליח משליחותו, אין המשלח יכול לחזור בו דשלוחו של אדם כמותו ומה שעשה השליח כאילו עשאו המשלח ממש, ומקבל המשלח מי שפרע אם יחזור בו, עוד כתב, שכאן שלא פסק השליח כשער הגבוה, אין זה שני גמור משליחותו, ולכן מעשיו בטלין, אבל אינו חייב להפסיד ולקנות משלו [וכ"כ הרמב"ן שהובא לעיל בתחילת ההערה] אבל אם שינה שני גמור בשליחותו, ועל ידי זה הפסיד המשלח, השליח משלם והמעשה קיים, והביא דוגמאות לזה מכמה מקומות בגמרא.

3. כתב גדו"ת שער מ"ו ח"ד אות ס"א, שמתוך זה שמתחילה סברו שהיה החתן שליח, ואח"כ תירצו שהיה תיגר, נראה שלא היו ידועים פרטי המעשה על בורים, והגמרא מחזרת לפרש המעשה ופסקו של רב פפא, אליבא דהלכתא.

4. רש"י, והוסף: א"נ [אי נמי, כך הגיה הרש"ש

2. והקשה הרמב"ן על רש"י, אם מדובר שלא הודיע השליח למוכר שלצורך חמיו הוא לוקח, למה נחייב את המוכר לבטל את הפסיקה מבלי שיקבל השליח קללת מי שפרע, והרי המוכר יכול לומר לו לך מכרתי ולא לחמייך, ואין לי דין ודברים עמו, וממילא לגבי המוכר אין על החתן תורת שליח, ואם נאמר שהודיעו החתן שהוא שליח של חמיו, א"כ קשה למה הוצרכה הגמרא לתרץ ולהעמיד בתגר, הרי אפשר לתרץ שבאמת מדובר בשליח, ולא הודיע החתן למוכר שהוא שליח, ולכן אמר רב פפא שיש על השליח קללת מי שפרע, ותירץ, כיון שידוע בעדים שנתן החתן מעות של חמיו, בהכרח צריך המוכר להחזירם, כיון שלא עשה שליחותו [לפסוק כשער הגבוה], והוסיף ודייק מלשון רש"י שכתב "ומה בידו של זה [של השליח] לעשות שבית דין מקללין אותו", שאין בית דין אומרים לשליח קח ביוקר מן המוכר ותן למשלח [חמיו] בזול כדי שתעמוד בדיבורך, משום שהשליח לא על דעת כן ירד

אחרים [כדי למכור לחמיו], ובוזה [החתן] משתכר.

מתניתין:

אף על פי שאסור להלוות סאה בסאה, אם לא יצא השער, מלוח אדם את אריסיו מותר לבעל שדה להלוות לאריסיו חטין, בחטין. על מנת שיחזירו לו חטין [אפילו אם יתייקרו]. לזרע, אבל לא לאכול. הלואה זו מותרת רק במלוח לאריס לצורך זריעת השדה, אבל אסור להלוותו חטין לאכול [על מנת שיחזיר לו חטין].

והוצרך התנא לשנות משנה זו, משום שהיה רבן גמליאל מחמיר בדבר, והיה מלוח את אריסיו חטין בחטין לזרע, ביוקר, אם בשעת הלואה חטין ביוקר, כגון שעמדה סאה בשני סלעים, והלוה להם סאה, והוזלו החטין בשעת פרעון ועמדה סאה בסלע.

או בזול אם בשעת הלואה חטין בזול, כגון: שעמדה סאה בסלע והלוה להם סאה, והוקרו חטין

בשעת פרעון ועמדה סאה בשני סלעים,

נוטל רבן גמליאל מהן מאריסיו כשער הזול.

כלומר: [באופן א'] כשהוזלו החטין, נטל מהן רק סאה כשער הזול של שעת פרעון [אע"פ שבשעה שהלוה להן עמדה סאה בשני סלעים, ובשני סלעים אפשר לקנות עכשיו שתי סאין].

[ובאופן ב'] שהוקרו החטין, נטל מהן רק חצי סאה כשער הזול של שעת הלואה, שעמדה סאה בסלע, וחישוב להן כאילו הלוה להן רק סלע [ולא סאה], ועכשיו, שהוקרו חטין, אפשר לקנות בסלע רק חצי סאה בלבד. (5)

ומשמיעה המשנה: ולא עשה רבן גמליאל מפני שחלכה בן, אלא שרצה להחמיר על עצמו. (6)

גמרא:

תנו רבנן: שנינו בברייתא. מלוח אדם את אריסיו חטים בחטים לזרע. במה דברים אמורים שיותר לבעל השדה להלוות לאריסיו חטים לזרע, שלא ירד עדיין האריס לשדה לעובדה, בשום עבודה.

אבל אם כבר ירד האריס לשדה לעובדה, אסור לבעל השדה להלוותו אפילו לזרע.

שואלת הגמרא: מאי שנא, מה טעמו של

במקום א"כ] לא פסק חמיו עמו, וזה [החתן] פסק [עם המוכר] כדי למכרה לחמיו ולהשתכר.

5. עפ"י תוס' יו"ט ומהר"ם שיף. וכתב רש"י "ר"ג מחמיר שאם הוזלו נוטל מהן כשער הזול", וכתב התוס' יו"ט שרש"י בבא הראשונה נקט, אבל הבבא השניה "בזול והוקרו" הוה רבותא טפי שמקבל חטין מועטין ממה שנתן, והנמוקי

יוסף ורש"י על הר"ף כתבו הבבא השניה.

6. ויש להקשות הלא איסור הלואה סאה בסאה הוא משעת הלואה, ואם כן מה הועיל רבן גמליאל שנטל כשער הזול, וצריך לומר שאפשר שמכיון שחומרא בעלמא היא, לא החמיר על עצמו כל כך בשעת הלואה אלא בשעה שנטל, או שבאמת התנה כן בשעת הלואה- פתחי

ההבדל, שתנא דידן [במשנתנו] דלא קא מפליג, שאינו מחלק ומתיר להלוותו, בין ירד ובין לא ירד, ומאי שנא [ומדוע] תנא ברא [בברייתא] דקא מפליג, שהוא כן מחלק בין ירד האריס לשדה לעובדה, שאז מותר להלוותו, ובין לא ירד [שאסור].

אמר רבא: רב אידי אסברה [הסביר] ניהלי [לי] את ההבדל בין משנתנו לבין הברייתא:

באתרא [במקומו] דתנא דידן נהגו שאריסא יחיב נותן ביזרא הזרע [כדי לזרוע את השדה], ולכן לא חילקה המשנה, ומותר בין ירד ובין לא ירד, והטעם: כמה כל זמן דלא יחיב [האריס] ביזרא, מצי מפליק ליה. אפילו "ירד" האריס וחרש, יכול בעל השדה לסלקו, משום שאין לאריס זרע לזרוע, ומנהג המקום שהאריס נותן הזרע, ולכן כשנתן לו בעל השדה חטיין לזרע, אין זו הלואה [שאסורה משום שמא יתייקרו החטיין], אלא תנאי בחלוקת התבואה בין בעל השדה לאריס,

ולכן, כי קא נחית, כשירד האריס עכשיו לזרוע, לבציר [לפחות] מהכי קא נחית, כלומר: הרי הוא כירד לתוכה מעכשיו, על מנת שיטול פחות משאר אריסין, כשיעור הזרע שנתן לו בעל השדה, ובעל השדה נוטל בנוסף לחלקו, גם את הזרע שנתן לאריס.

באתרא [במקומו] דתנא ברא נהגו, כי מרי ארעא, בעל השדה, הוא זה שיחיב ביזרא, ובעל שדה זו שהיתה קרקע שלו יפה, שינה

ממנהג העיר, והתנה עם האריס שהוא יתן את הזרע, ולכן מחלק תנא ברא: אי לא ירד עדיין, והתנה עמו כן, מותר, משום דמצי מפליק ליה, שיכול בעל השדה לסלקו [אם אין לאריס זרע], אם כן כי קא נחית [האריס], לבציר מהכי קא נחית [על דעת כן ירד] ואין זה הלואה אלא תנאי.

אבל אי ירד האריס על דעת מנהג המקום שבעל השדה נותן הזרע, ואחר כך התנה עמו כן, ונתרצה האריס [משום שנתן בעל השדה וכד'], דלא מצי מפליק, שלאחר שירד שוב אין בעל השדה יכול עכשיו לסלקו, הרי זו הלואת סאה בסאה, ואסור.⁽⁷⁾

תנו רבנן: אומר אדם להבירו:

הלויני כור חטיין ולא יצא השער, וקוצין לו עו-א דמיב, קוצין המלוה שיפרע לו הלוח מעות, כשער של עכשיו, הרי אם הוזלו חטיין, נותן לו הלוח כור חטיב,

ואם הוקרו חטיין, נותן לו הלוח דמיהב, דמי כור חטיין, כפי שהיו שוים בשעת הלואה.

שואלת הגמרא: והלא קוצין? והרי קצץ המלוה שיפרע הלוח מעות, ואם כן גם בהוזלו, יפרע לו הלוח דמיהב כשעת הלואה, שהרי זה כמי שהלוח מעות, שנוטל מעות כפי שהלוה, ולמה שנינו בברייתא שנותן לו הלוח חטיים [מכיון שהוזלו], והרי נמצא שהמלוה מפסיד, שנוטל פחות ממה שהלוה!

הזרע, ואם לא יתן יסתלק מן הקרקע, מותר אע"פ שכבר ירד — ט"ז יו"ד קעו ו.

שערים.
7. נראה דאם התחייב האריס בחיוב גמור שיתן